

PENSIONÄRERS EKONOMI

ESLÖV 8 NOVEMBER

**ANNA ERIKSSON
FÖRBUNDSKANSLIET**

”VÄRLDENS BÄSTA PENSIONSSYSTEM” – ELLER VAD TUSAN FÅR VI FÅR PENSIONSavgifterna?

- Skatt och bostadstillägg
- Pensionssystemet:
bakgrund, finansiering, indexering
- Brister, åtgärder

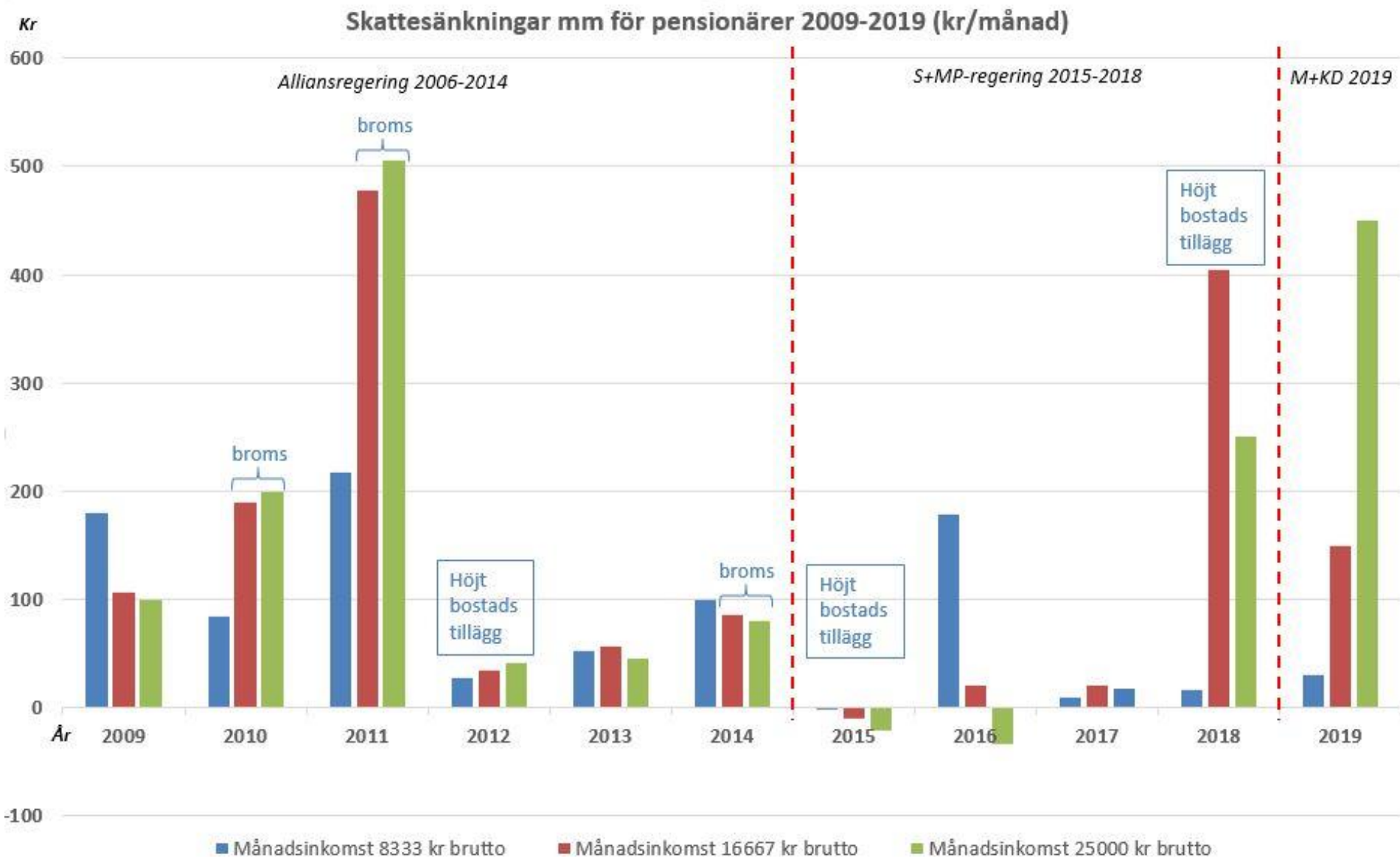
Pensioner och skatt 2020

- Skattelättnader > 17 000 kr cirka
- Inkomstpension +2,1 %, garantipension och de flesta tjänstepensioner + 1,7 %
- Inflation + 1,7 %, löner + 3,1 %
- Nytt grundskydd
- Höjd pensionsålder
- Löfvens
600 kr?

Tabell 6. Index- och inkomstpensionsutveckling 2019–2023

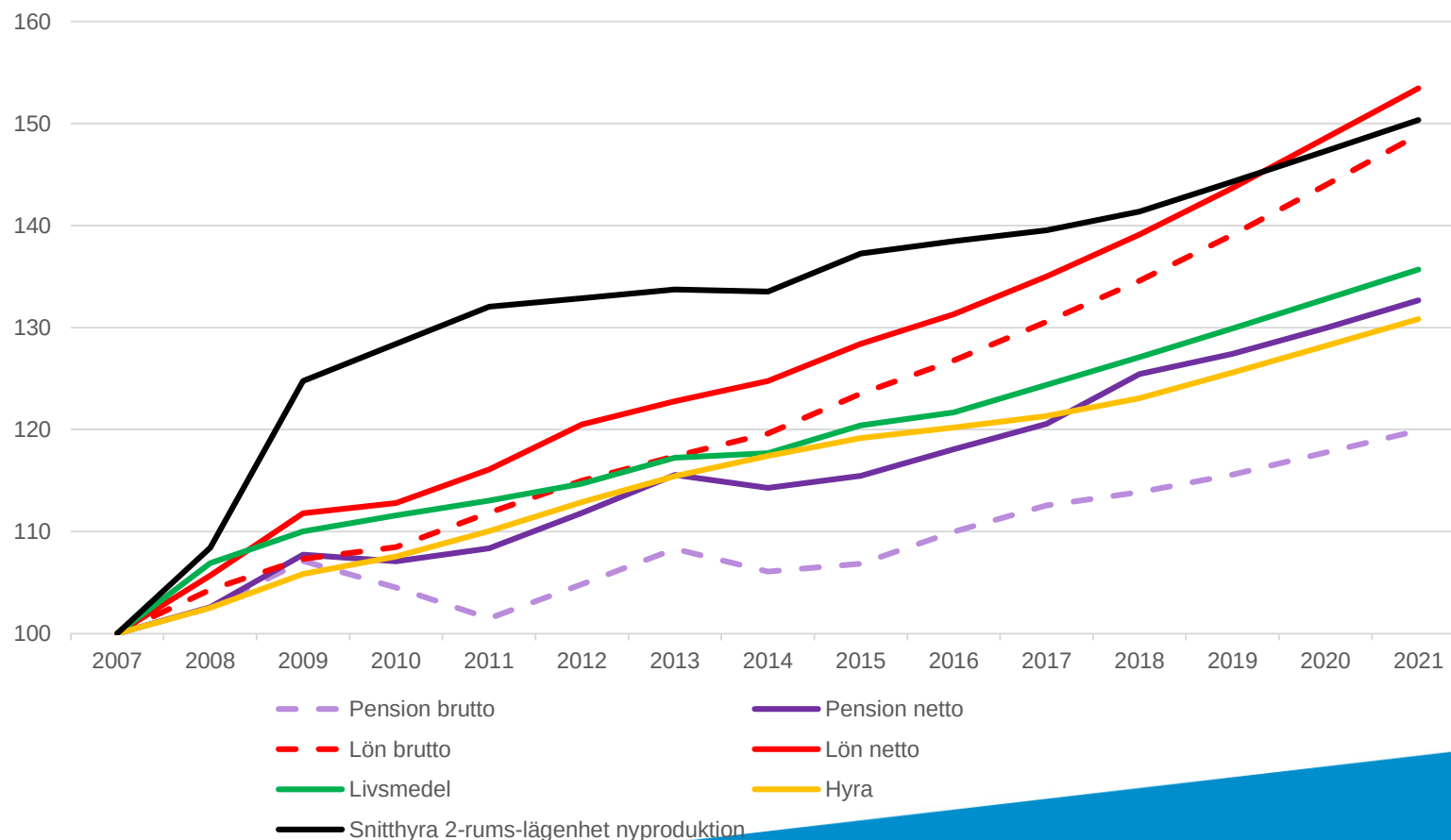
	2019	2020*	2021*	2022*	2023*
Förändring av inkomstindex, %	+3,1	+3,8	+1,9	+2,4	+2,8
Nominell förändring av inkomstpensionerna, %	+1,4	+2,1	+0,3	+0,8	+1,1
Förändring av prisbasbelopp, %	+2,2	+1,7	+1,5	+1,5	+2,1
Real förändring av inkomstpensionerna, %	−0,7	+0,4	−1,2	−0,7	−0,9

*kursiv stil är prognos för åren 2020-2023

Sänkt skatt och höjt bostadstillägg döljer men löser inte problemen i pensionssystemet

Pensioner, löner mm 2007-2021

Bakgrund: från ATP till dagens pensionssystem

- Riksdagsbeslut 1994 om riktlinjer och principer (fem partier), trädde i kraft från 1999
- Från ett förmånsbestämt till ett avgiftsbestämt system
- En heltidsarbetande löntagare beräknades få en allmän pension motsvarande 60 % av slutlönen (i nivå med ATP-systemet)

Principer

- Livsinkomsten påverkar pensionen
- Finansiellt och långsiktigt stabilt, utanför statsbudgeten
- Fast pensionsavgift – alla generationer betalar lika mycket
- Tillväxt i ekonomin, sysselsättningen och demografin ska påverka
- Inkomst/tilläggs pensionen ska följa samhällets inkomstutveckling, ej prisutveckling

Finansiell stabilitet i nya systemet

- Finansiell stabilitet genom att det frikopplades från statsbudgeten (inkomst- och tilläggspension)
- Säkras genom följsamhetsindexering och automatisk balansering, dvs bromsen (infördes år 1998)
- Vissa delar kvar i statsbudgeten
- Överföring av miljarder från AP-fonderna?

Finansiering

- I pensionssystemet: inkomst/tilläggpension – betalas genom pensionsavgifter från arbetsgivare och löntagare. Även premiepension.
Men 17,21 %, inte 18,5 %...Och det finns ett tak
- Statsbudgeten: garantipension, bostadstillägg, äldreomsorgsstöd
- Utanför både statsbudget och pensionssystem: tjänstepension, privat pension

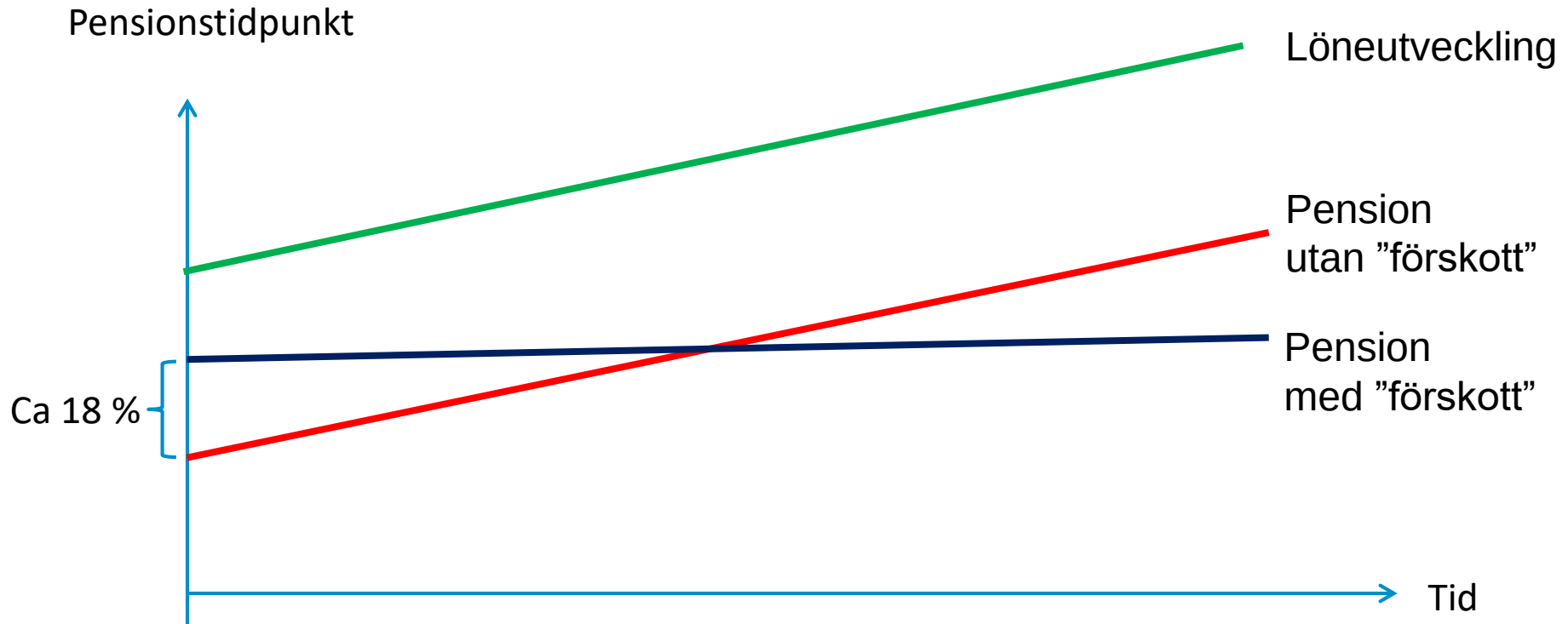
Hur bestäms pensionens värdeförändring?

- Inkomstpension och tilläggspension räknas upp med följsamhetsindex, som bygger på genomsnittlig löneutveckling. Det är tänkt att ge mer än inflationen, dvs ökad köpkraft.
- Garantipensionen räknas upp enbart med inflationen (prisindex), dvs bibehållen köpkraft.
- Premiepension, tjänstepension räknas om beroende på respektive avtal, dvs med värdeförändringarna i fonder/inflation

Följsamhetsindexering

- Ett "förskott" när allmänna pensionen börjar betalas ut (ca 18 %)
- Sedan räknas det förskottet av/återbetalas för varje år genom att använda följsamhetsindex. Innebär omräkning av pensionen med förändringen av inkomstindex minus 1,6 procentenheter
- Inkomst/tilläggs pensionerna förändras som genomsnittslönerna - minus 1,6 procentenheter

Följsamhetsindexering (normen) – inkomstpensionen fördelad över livet som pensionär

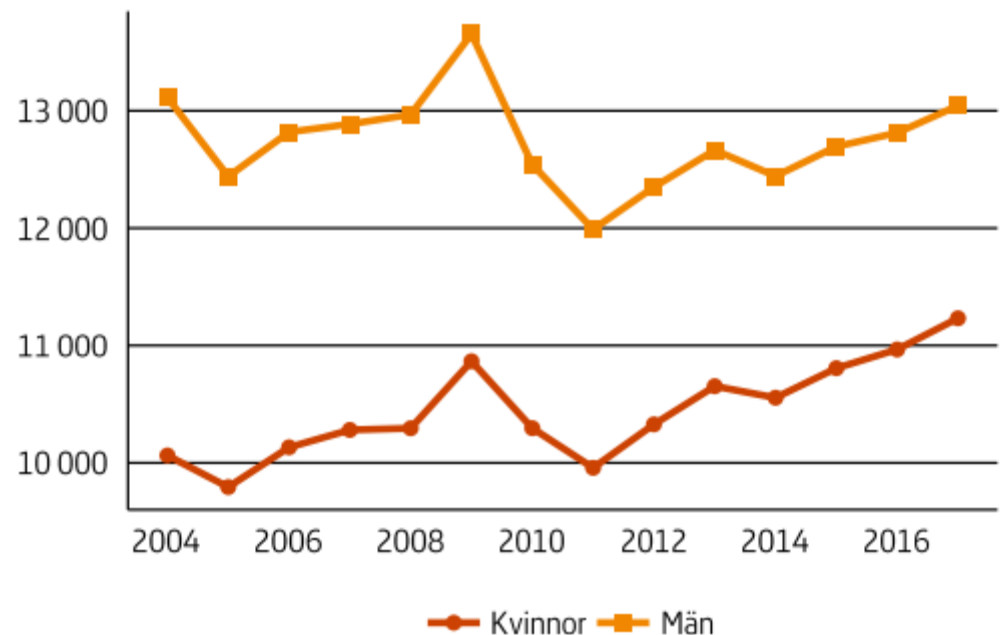
Pensionsutfall per månad, födda år 1954

Yrke	Arbetar mellan åren	Lön 2018 brutto	Kompensationsgrad total pension vid 65 år (67 år)	Kompensationsgrad allmän pension vid 65 år (67 år)	Total pension brutto (66/67 år)	Pensionsinkomst efter skatt (66/67 år)	Respektavstånd vid 66/67 år
BUTIKSSÄLJARE ***	25-65 år	29372	54,2%	45,0%	15944	13078	319
	25-67 år	29372	62,1%	51,7%	18197	14616	1857
	23-65 år	29372	56,5%	47,3%	16610	13554	795
FÖRETAGSSÄLJARE	25-65 år	47653	64,2%	42,2%	30586	22846	10088
	25-67 år	47653	70,0%	48,5%	33404	24661	11902
	23-65 år	47653	66,5%	44,5%	31668	23557	10799
VÅRDBITRÄDE ***	25-65 år	27318	56,9%	45,0%	15536	12783	24
	25-67 år	27318	64,9%	51,7%	17706	14303	1544
	23-65 år	27318	59,1%	47,3%	16155	13228	469
FÖRSKOLLÄRARE *()*	25-65 år	31324	58,7%	45,0%	18385	14735	1977
	25-67 år	31324	67,3%	51,7%	21058	16443	3685
	23-65 år	31324	60,9%	47,3%	19095	15184	2426
RESTAURANG- OCH KÖKSBITRÄDEN ***	25-65 år	23929	57,2%	48,0%	13695	11460	-1299
	25-67 år	23929	63,1%	52,7%	15185	12529	-230
	23-65 år	23929	58,4%	49,2%	13976	11662	-1096

Allmän pension

- Utbetalt medelbelopp 2019: 12 600 kr per månad innan skatt, ca 10 500 kr efter skatt
- Ekonomisk trygghet och standard-följsamhet?
- Den s k fattigdomsgränsen?

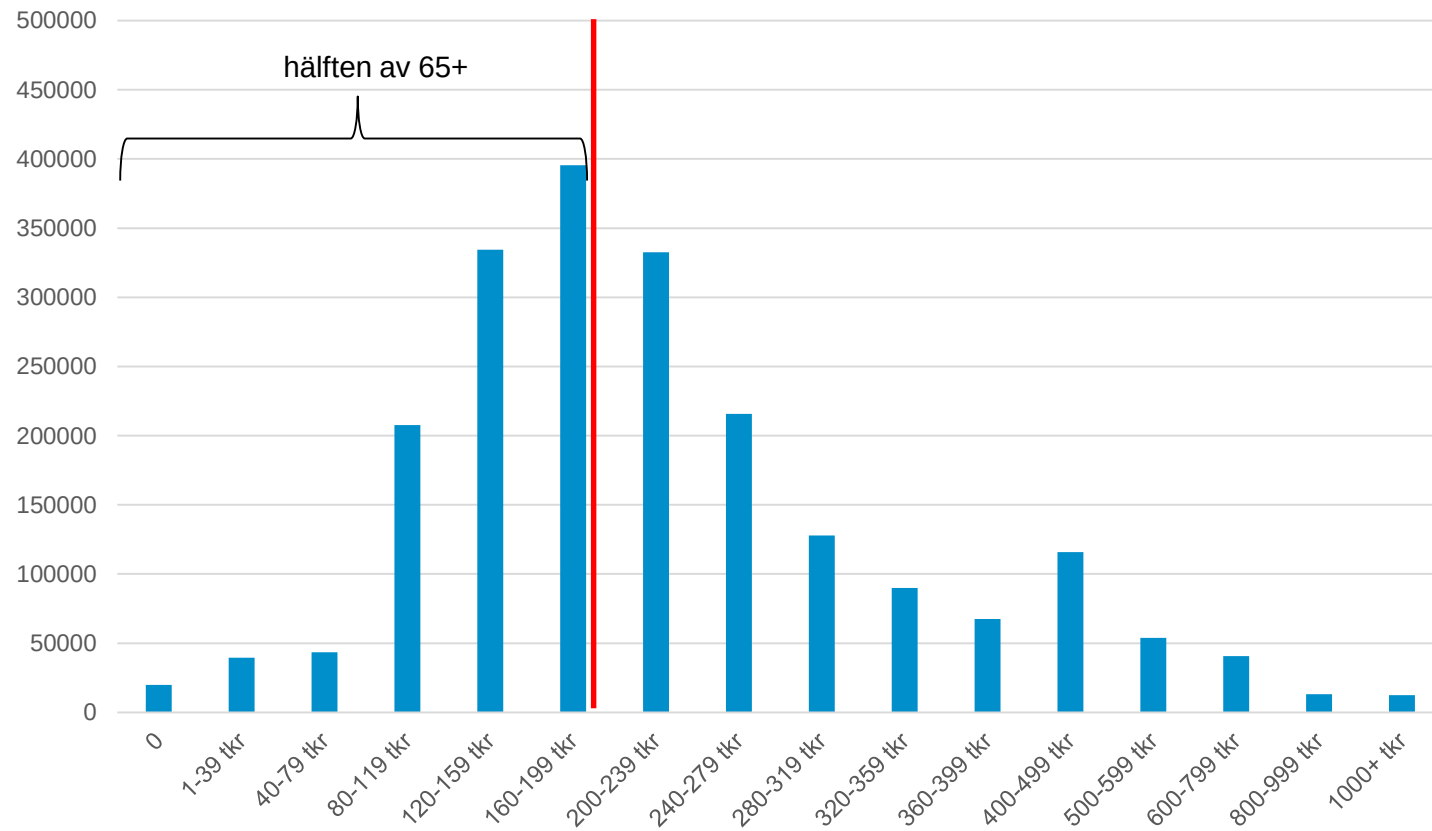
Diagram 1.2 Genomsnittlig real utveckling av månatlig pensionsinkomst för gruppen nyblivna pensionärer, i 2017 års priser

I gruppen nyblivna pensionärer ingår de individer som först gången påbörjade helt uttag av inkomstpension, respektive år. I pensionsinkomsten ingår inkomst-, tilläggs- och premiepension och eventuell garantipension.

Vad är en rimlig inkomstnivå?

Antal personer och årsinkomster båda könen 2017 allmän och tjänstepension (medel: 17 100 kr /månad brutto)

Respektavståndet

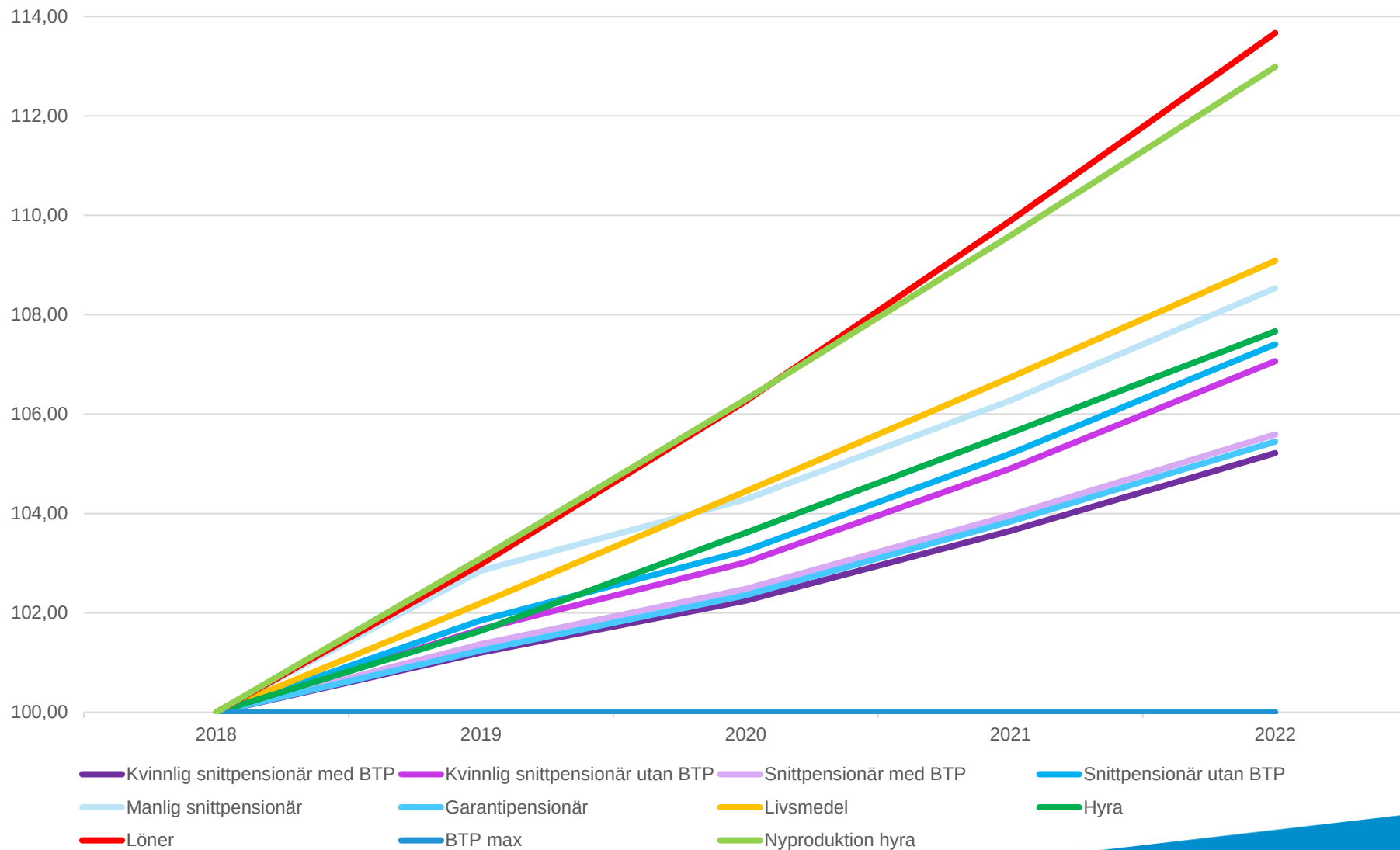
- Alltså: skillnaden i pensionärsplånboken mellan att ha arbetat och inte ha arbetat
- Snittpensionär har snart en inkomst som en garantipensionär – det som samhället signalerar är en sorts bottenplatta
- Meningslöst att ha arbetat?

År		Garantipensionär	Kvinnlig snittpensionär utan BTP	Kvinnlig snittpensionär med BTP	Snittpensionär	Manlig snittpensionär
2019	Pension brutto	8250 (8500)	14500	14500	17500	20500
(2020)	Pension netto	7100 (7400)	11900	11900	14000	15800
	BTP	5560 (6540)	0	2200	0	0
	Total inkomst netto	12700 (13950)	11900	14100	14000	15800

Nytt grundskydd 2020

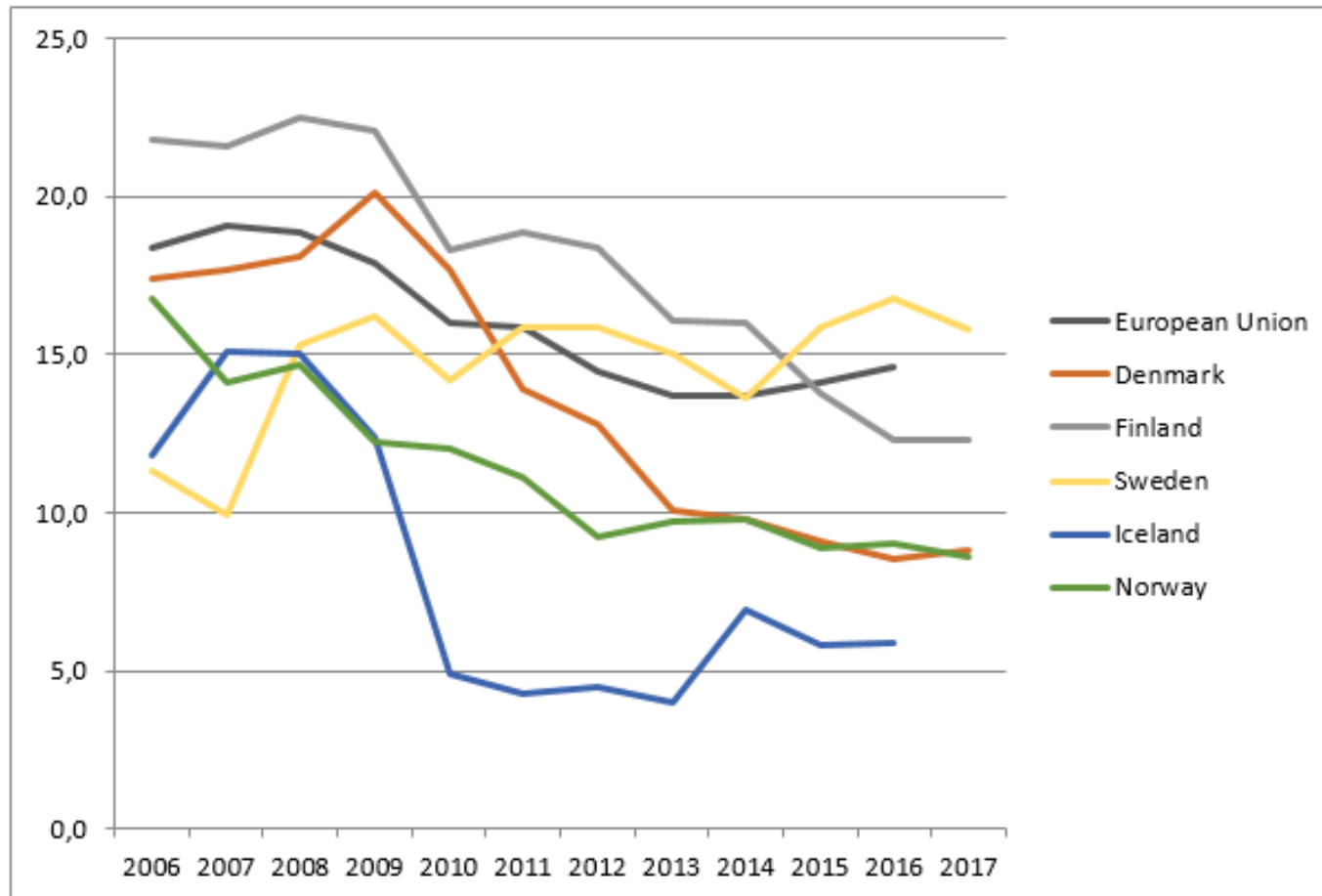
- Höjd garantipension med 200 kr/månad för alla med garantipension.
- Höjt tak i bostadstillägget från 5600 kr till 7000 kr
- Sammantaget cirka 1300 kr mer per månad för de med lägst pensioner. Men merparten: + 200 kr
- Snittpensionär som jobbat 40 år och garantipensionär (ensamstående) får samma disponibla inkomst på ca 14 000 kr/mån
- Bra för de med mycket grundskydd, men upplevs det lönsamt att ha arbetat? Inga åtgärder inkomstpensionen
- Ska vi ha ett grundtrygghetssystem eller ett inkomstrelaterat?

Prognoser 2018-2022 (2018 = index)

EU:s gräns för risk för fattigdom

Risk för fattigdom (60 % av medianinkomsten) 65 år och äldre i nordiska länderna och EU-snitt 2006-2017, procent

EU-jämförelse, en paradox

Utträde från arbetsmarknaden (m / kv)	2000	2016
EU 27	61,5 / 59,7	63,4 / 62
Sverige	63,7 / 62,4	65,8 / 64,6
	(ett par länder strax över)	
Sysselsättningsgrad (2018)	20-64 år	55-64 år
EU 27	73,2 %	58,7 %
Sverige	82,6 %	77,9 %
	(högst i EU)	(högst i EU)
Arbetslivets längd - antal år	2000	2018
EU 28	32,9	36,2
Sverige	36,9	41,9
	(högst i EU)	(högst i EU)
Medellivslängd vid 65 år	2002	2017
EU 28	17,8	19,9
Sverige	18,6	20,4
	(ett par länder strax över)	
Total pension som andel av slutlön	2010	2050
Sverige	60,3	53
	(endast 4 andra EU-länder under Sverige år 2050)	

Vad tusan får vi för pensionsavgifterna?

Eva Eriksson,
förbundsordförande,
SPF Seniorena

Vilka brister ser vi i pensionssystemet?

- Det fungerar väl för staten, men inte för dem som ska leva på det, eller uppfylla automatiska arbetslivskrav.
- Det garanterar inte ekonomisk trygghet idag eller imorgon, pensionen riskerar blir allt lägre
- Underfinansierat, det ger för låga pensioner, klart lägre än förutspått (allmän pension cirka 10 procentenheter lägre än väntat)
- För många lönar det sig inte att ha arbetat
- Pensionerna halkar efter löner och andra kostnader
- Begränsad demokratisk insyn och debatt
- "Vad tusan får vi för pensionsavgifterna?"

Vad tycker SPF Seniorerna?

- Utvärdera hela pensionssystemet – gärna oberoende experter och ta in internationella erfarenheter. Helhetsgrepp, inte lappa och laga.
- Det ska löna sig att ha arbetat, pensionsnivåerna för låga. Grundtrygghetssystem eller inkomstrelaterat?
- Vi gör allt rätt, jobbar länge och mycket men ändå får vi låga pensioner. Det är snarare systemet det är fel på.
- Pensionssystemet är underfinansierat, måste förstärkas, mer pengar in i systemet
- Utan förändring kommer pensionerna att halka efter ytterligare, räcker inte att höja pensionsåldern

Vad tycker SPF Seniorerna? (forts)

- Ett system med balans mellan finansiell stabilitet, sociala hänsyn och politiskt ansvar (mindre automatik).
- Kontinuerliga genomgångar om hur systemet står sig socialt, politiskt och finansiellt
- Avgiftshöjningar som kommer både dagens och framtidens pensionärer till del
- Mer politiskt ansvar, debatt och insyn – vad tycker partierna?
- Pensionerna ska hänga med i löne- och kostnadsutvecklingen
- Varför har vi ett allmänt pensionssystem, tilliten?

På kort sikt (främst för dagens 65+)

- Utvärdera hela systemet. Balans mellan de finansiella, sociala och politiska delarna
- Våra rapporter: Pensionsbufferten, uttagstider för tjänstepension, förmögenhetsgränsen i BTP
- Kraftiga skattelättnader på pensionsinkomster?
- Höj pensionsavgiften ordentligt och använd delar av ökningen till att höja pensionerna för dagens pensionärer – lönsamt att ha arbetat
- Andra typer av rena förstärkningar av pensionerna (inkomst/tilläggspensionen) från statskassan?
- En mer solidarisk broms
- Delningstalet? Förskottet?
- Bostadstillägget

På längre sikt – gör om

- Utvärdera hela systemet. Kontinuerliga genomgångar om hur systemet står sig socialt, politiskt och finansiellt
- Viktigt att ha tjänstepension, men allmänna pensionen måste leverera också
- Höj pensionsåldern stegvis + andra trygghetssystem, LAS, villkoren på arbetsmarknaden rimliga
- Höj pensionsavgiften
- Uppmuntra privat pensionssparande igen
- Unga in tidigare i jobb
- En andra karriär, arbetsmiljö mm
- Mindre komplicerat system?

Politiskt ansvar och vad tycker partierna?

- Partierna som står bakom pensionsöverenskommelsen (S, MP + borgerliga): ingenting, förutom de justeringar som Pensionsgruppen är överens om, tillsätter utredningar
- Pensionsgruppen: odemokratisk?, "automatiskt system", ställs politikerna till svars? Vad tycker övriga politiker?
- V: vill göra om systemet + ha arbetstidsförkortning (!)
- SD: ingenting
- FI: vill göra om systemet (tydligaste partiet att driva denna fråga), men har andra motstridiga förslag
- Bred överenskommelse bra, men har Pensionsgruppen spelat ut sin roll?

Höjd pensionsålder eller en kombination av åtgärder?

- Flertalet bedömare pekar på behovet av en kombination av åtgärder: höjd pensionsavgift, höjd pensionsålder, uppmuntra privat sparande, unga in på arbetsmarknaden tidigare, arbetsmiljöåtgärder mm
- Politikerna: jobba längre
- Swedbank-undersökning visar att 56 % vill ha högre avsättning till den allmänna pensionen, framför att jobba längre
- Verkligheten på arbetsmarknaden, Pensionsåldersutredningen 2013. Olönsamt att arbeta för sin pension, vem jobbar längre då?

Pensionskris – redan nu, på väg dit eller är systemet inte i kris?

- Allt fler ansluter sig till viss kritik mot systemet: framför allt vad gäller den låga allmänna pensionen, privat pensionssparande, jobba längre osv. (LO, Forena, Alecta, AMF, Skandia, Byggnads, OFR, Kommunal)
- När nu skattesänkningarna är ”slut”, hur ska politiken då lindra pensionssystemets brister? Är det nu och framöver vi verkligen kommer att se hur systemet levererar?

Finns det inget positivt? Jodå

- Tjänstepensionen fungerar väl (kan dock behöva ses över i senare steg) och räddar många ekonomiskt
- Finansiella stabiliteten likaså – problemet är bara att denna överordnas allt annat
- Blocköverskridande – i princip bra att systemet inte ändras vart fjärde år, men frågan är om dagens ordning har spelat ut sin roll (Pensionsgruppen)
- Generationsneutralt – ja någorlunda
- Grundskyddet förbättras för de som är mest beroende av det – men får andra följd effekter

Tack!

Kontakt: anna.eriksson@spfseniorerna.se